

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtok in valja »poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 glđ. 50 kr., za pol leta 1 glđ. 25 kr., za četrlet leta 65 kr. — Narocnin se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ulice liste 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobe se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem tegu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, še se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nova posojilnica v Gorenji Radgoni.

Imam Vam, g. urednik, jako veselo novico sporočati. Kakor sem iz zanesljivega vira izvedel, je ustanovitev posojilnice za Gorenje Radgono zagotovljena in so pravila že potrjena navzlic vsemu prizadevanju naših nasprotnikov. Kakor ste že naznanili, začne posojilnica sredi meseca februvarija poslovati. Mi jo pozdravljamo prav prisrčno, kajti koristila bode narodu po dvojnem potu. Kdor ima na razpolaganje gotovine, bode vedel, kje da varno naloži svoj denar; pošten in zaupanja vredni mož pa bode našel v sili pomoč pri domačem denarnem zavodu.

Kako potreben je bil ta zavod, razvidi se že iz tega, da so naši nasprotniki na vse načine poskusili, naj bi se potrl ta zavod prej, ko je bil ustanovljen; da bi potem nemško društvo »Südmark« vstanovilo posojilnico. Nasprotniki trosijo med ljudstvom vse mogoče laži, da bi vzeli ljudstvu zaupanje do tega zavoda in našim nasprotnikom ves udani predstojnik okrajnega zastopa Gorenje-Radgonskega, g. Wratschko, skoval in odposlal je celo v imenu okrajnega odbora, ki ga pa, kakor se govori, ni k temu pooblastil, prošnjo na deželno namestništvo v Gradci, da se naj ne dovoli ustanovitev posojilnice, ali njegov trud je bil popolnoma zastonj, posojilnica obstoji in bode obstala.

Da bode posojilnica tudi »vsepešno delovala v prid našega ljudstva, porok so nam vse zaupanja vredni možje, ki so na čelu tega zavoda; ti ne iščejo nikakega dobička, ampak hočejo z združenimi močmi pomagati siromašnemu našemu kraju. Njim gre res velika hvala, ker s tem so si samo delo in skrb naložili iz požrtvovalnosti za svoj poteptani rod slovenski, mi pa jih hočemo podpirati, kolikor ho mogoče, v tem plodonosnem delovanju.

Da je samo bojazen, naj se naše ljudstvo kje preveč ne zaveda svojih pravic in narodnosti, kriva vsemu

lujskanju naših protivnikov proti posojilnici in da naši nasprotniki sprevidijo važnost in veliki pomen posojilnic, razvidi se že iz tega, da je zloglasno nemško društvo »Südmark« v Gradci, ki ima namen na slovenskem Štajarskem nakupovati slovenska posestva, tedaj Slovenec iztirati iz svojih domačij in tankaj potem Nemce, ki bi med nami zdrážbo delali, naseliti, sklenilo na slovenskem Štajarskem takozvane »Vorschusskassen«, to je posojilnice ustanoviti, da bi potem slovenski denar, naš denar, ki smo si ga s krvavimi žulji prislužili, uporabljali proti nam ter nas z našim denarjem iztirali iz naših domačij in jih potem Nemcem izročavali. Ne, tega pa ne, ne boste nas še tako hitro pojeli! Slovenec se zaveda in hoče sam gospodar biti na svojih domačih tleh, ni nam treba take nemške »omike«, ki bi nas izpodila iz naših domačij.

Tako dopisnik in mi se mu radi pridružimo v njegovem veselju nad novo posojilnico pa tudi v nevolji zoper spletkarije nje nasprotnikov. Hvala Bogu, tokrat se jim niso obnesle po volji, ali hudó dene rodoljubu, ako vidi, da stoji na čelu nasprotnikov mož, ki ima posele sicer narodnega okr. zastopa v svojih rokah. Kako pride g. Wratschko do te svoje častne službe? Mar ga niso že prej poznali, saj je bil svoje dni celo vodja »bauernvereina«? Le-to društvo pa je visoka vlada razpodila, ker se je v njem rovalo in sčevalo zoper naredbe države in celo zoper odločbe cesarskega dvora. Čudimo se torej v resnici lahko, kako je tega moža mogel voliti si za načelnika okrajni zastop Gorenje Radgone in še skorej bolj se čudi človek, da ga je vlada vse eno še priporočila Nj. veličanstvu v potrjenje.

Ali bodi temu, kakor že koli, mož je sedaj po vseh postavah, torej pravilno na čelu okr. zastopa in kar je naših mož v njem, na-nje pride sedaj dolžnost, da pazijo na-nj ter mu preprečijo spletke, katere bi utegnile biti na škodo slov. ljudstva. Za druge krati pa sedaj znajo, da možu ni dati ničesar na obljubo, ako je nem-

skutar ali v zvezi z nemškutarji. Mladi posojilnici pa želimo obilo blagoslova božjega in s tem uspeha za slov. ljudstvo.

Govor dr. L. Gregorčca.

(V državnem zboru dne 16. decembra 1891.)

V. V obeh deželah je jedna univerza, jedna tehnična visoka šola, 15 srednjih šol, 7 meščanskih šol, 2 moški učiteljski pripravnišči in jedna ženska, dve kmetijski šoli, jedna vinarska šola in na stotine ljudskih šol. In kaj imajo tega Slovenci? Skoraj nič, zakaj vsi ti mnogobrojni in dragi izobraževalni zavodi so skoro izključno nemški. Slovenci imamo samo tri slovenske paralelke, v nekaterih srednjih šolah je slovensčina obližaten učni predmet, na Štajarskem imamo nekoliko ljudskih šol, katere smo po rekurziji na naučno ministerstvo oteli germanizujočemu utrakvizmu. Koroški Slovenci, katerih je nad 100.000, pa imajo, kakor se je pred kratkim konstatovalo, samo jedno slovensko ljudsko šolo. Še potovalnega učitelja slovenskega nam ne dajo in ekscelencja gospod poljedelski minister je že naprosen, da ga pošlje s Kranjskega na Koroško.

Najhuje pa je to, da so vsi ti mnogi in dragi izobraževalni zavodi izključno upravljani od naših političnih nasprotnikov. Mi Slovani nimamo niti v deželnem odboru, niti v deželnem šolskem svetu za Štajarsko in za Koroško svojega zastopnika; nijeden naših ne sedi ondu. Gospoda moja! Tako ravna jo nemški oblastniki s pol milijonom Slovencev na Štajarskem in na Koroškem. Duševno naj bi propali, bremenena pa moramo tista nositi, da bi toliko hitreje poginili. Zdaj pa pride še plemeniti grof Wurmbrand, vije roke in se čudi, da se nam štajarskim in koroškim Slovencem vidi sedanjí položaj neznošen!

V tej zbornici smo čeli že nekatere krate očitaje, da so avstrijski Slovani panslavisti in da hočejo postati Rusi. To očitaje je tako neopravičeno, da bi niti ne odgovarjal na-nj, da ni za nas Slovence v nekaterih krogih nevarno in škodljivo v zmislu znanega latinskega reka: »natoleuj krepko, vedno nekaj ostane«. Izza petdesetih let opazovati je pri Slovanih večjo duševno in kulturno delavnost; godi se nekaj, kar se godi pri germanskim in slovanskim narodih vsak dan, ali nikomur ne pride na misel, očitati Italijanom, kateri se zanimajo za francosko književnost, da hočejo postati Francozi, duševno in politično, nihče ne more trditi, da bi Danci, ki se tudi za nemško književnost zanimajo, hoteli postati pruski Danci. To isto pa velja tudi za avstrijske Slovence; vkupnost v kulturnih delih in težnjah še ni pogoj političnemu panslavizmu, in samo ta bi utegnil nevarno postati.

Znano je vsemu svetu, katere politične težnje imajo slovanski narodi. Poljaki, Malorusi, Slovaki in Slovenci zahtevajo, kolikor mogoče, popolno narodno avtonomijo; Čehi in Hrvatje zopet hočejo, da obvelja češko in hrvatsko državno pravo. Da bi pa kdo zastopal panslavistične politične ideje, da bi kdo hotel Rus postati, to ni resnično in zato odklanjam tako očitaje kar najodločneje. Sicer pa vemo dobro, v katero svrhu slikajo nemški in madjarski šovinisti panslavistične strahove na zid. Godi se zato, da bi bilo mogoče denuncirati Slovence kot državni nevarne, da bi jih bilo mogoče obrekovati in da bi bilo mogoče opravičiti sedanji sistem pritiska. Brez dvojbe pa se oglašajo tudi slaba vest zaradi mnogobrojnih krivic, katere so se storile avstro-ogerskim Slovanom. Temu se pa da odpomoči. Gospodje naj postanejo nam nasproti le-to, kar še niso bili nik-

dar — pravični, samo treba bi bilo, da se to zgodi kmalu in vidno, zakaj sicer bi se res utegnil uresničiti tisti pogoj, pod katerim je mogoče politični panslavizem. O tem nas poučuje zgodovina balkanskih Slovanov. Stoletja so vzdihovali pod turškim jarmom. Zapad je nanje pozabil. Avstrija ostavila je po smrti slavnega princev Evgenija zgodovinsko svojo misijo, osvoboditi kristjane in se je pridružila Turkom. Posledica tega je bila, da so se zdvojajoči narodi slovanski obrnili do sorodne Rusije in ta jih je tudi res osvobodila. To pa dokazuje, da je samo turška brutalnost tirala Slovence, da so se obrnili do Rusije. S Slovani, kateri živé izven Rusije, moralo bi se še le turški ravnati, da bi začeli tudi v političnem oziru misliti na Rusijo. Avstro-ogerski državniki pa naj iz tega posnamejo nauk: ako bodete zmatrali Slovence za državljane druge in tretje vrste, ko jim niti tega ne bote dali, kar je za ohranitev narodnosti neoblaodno potrebno, potem, gospoda moja, utegnile bi Slovanom res priti kedaj misli, katerih avstrijski domoljub ne more odobravati.

Cerkvene zadeve.

Janez Kramberger, župnik Vurberski.

II. Duhovnik. — Leta 1863. so rajni gospod latinske šole srečno skončali in v jeseni so potem vstopili v Mariborsko bogoslovsko semenišče. Tukaj se je pričelo novo, veselo življenje. Bilo nas je trinajst tovarišev, ki smo si bili vsi prav iz srca dobri. Z veseljen in prav vestno smo se učili bogoslovskih ved in poslušali smo posebno radi vsakdanja juterna premišljevanja našega prespoštovanega gospoda špirtvala ali duhovnega očeta. Rajni gospod so si začeli premišljevanja zapisovati, da bi zamogli sami kedaj kot dušni pastir svojim ovčicam ravno s tistim kruhom postreči, ki je njim samim tako dobro teknil. Tudi jaz sem ravno tako delal in sva si rada eden drugemu pomagala, če je kateri kaj pozabil. Kedar sva se v bogoslovskem vrtu ali pa zuna po polju skupaj sprehajala, sva si nauke, ki sva jih zjutraj slišala in kratko zapisala, še enkrat ponavljala in eden drugega k dobremu opominjala. Tako so se pričeli najini duhovni razgovori, ki sva jih nadaljevala ne samo vsa štiri leta, ki sva jih v bogoslovju srečno skupaj preživela, ampak tudi v poznejih letih sva se shajala, še enkrat je ura že odbila polnoči, najini razgovori pa s niso bili dokončani.

Ko so rajni gospod dne 23. julija 1867. l. z velik pobožnostjo sveto mašniško posvečenje zadobili in ko so v domači farni cerkvi svojo prvo sv. mašo odslužili, podali so se na božjo pot v Marijino Celje na gornjem Štajarskem. Tukaj so se pristrčno nebeski Kraljici v varstvo priporočili ter so se njej za služabnika ponudili sklenili, v svojem duhovskem stanu le vedno na to gledati, kar bi bilo Bogu in Mariji prečisti Devici v več čast in hvalo. Kupili so si tam priprost železni križ blizo eno pest dolg in so rekli: »Ljubi moj Zveličar, si za mene na sv. križu svojo kri preli, hočem Ti ljubezen Tvojo s tem povrniti, da bom povsod, kamor moj višji pastir pošljejo, svojim ovčicam razlagal, kak da nas neskončno ljubiš, in pa učil jih bom, kako niti tudi oni vse težave voljno prenašajo po Tvojem zgledu ki si nas ljubil in iz ljubezni do nas svojo dušo na križu izdihnil. Gospod, ne prosim Te, da bi mi križev ne pošiljal; prosim Te pa, daj mi po priprošnji Marije prečiste Device, da bom križe svoje potrpežljivo nosil, po križani poti k Tebi v nebesa prišel. S tem-le križe pojdem na svojo prvo kaplanijo, z njim hočem bolni